

28]. Колоративи несуть характеротворчу функцію. **Червоний колір (рудий)** – це «вияв життєвої сили й висоти вегетативного збудження» [2, 193]. **Сизий (сірий)** – «готовність до збудження чи готовність до переживань і контактів» [2, 162]. Іронічно використане порівняння «з **білими** віями очі, які бувають у молодих **білих** поросят» мало на меті відобразити непривабливий портрет Андрія, що за принципом контрасту повинно було б підкреслити його дику силу й здатність впливати на людей.

Подальші художні пошуки В. Винниченка в розбудові неореалістичного дискурсу українського модернізму супроводжувалися незмінним інтересом до «забарвлення» тексту, це стосується як малої прози, так і романістики та драматургії митця.

Список використаної літератури:

1. Винниченко В. Краса і сила. – Київ : Дніпро, 1989. – 750 с.
2. Драгунський В. Практическое пособие. Цветовой личностный тест / В. Драгунский. – М. : Харвест, 2003. – 448 с.
3. Михида С. Слідами його експериментів : Змістові домінанти та поетика конфлікту в драматургії Володимира Винниченка / С. Михида. – Кіровоград : Центрально-Українське видавництво, 2002. – 192 с.
4. Кониський Григорій / М. В. Кашуба, М. М. Сулима, З. І. Хижняк // Києво-Могилянська академія в іменах XVII – XVIII ст. Енциклопедичне видання. – К., 2001.

Науковий керівник: к. ф. н., доцент І. О. Кошова

ПРОБЛЕМАТИКА ТА ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЗОПISУ ТАНІ МАЛЯРЧУК

Н. Л. Зінченко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Починаючи з 80-х років (це і є власне відлік сучасного літпроцесу) українська література майже повністю переборола тематичну неповноту та жанрову обмеженість колоніальної доби. Так, з прози зник нав'язаний колись соцреалізмом як магістральний т.зв. «виробничий роман» з його нескінченними описами виробничих процесів та фальшивою комуністичною патетикою, зникли кон'юнктурні писання, що оспівували «прекрасне радянське життя» [1, с. 43]. З початком 90-х почалася реструктуризація як культурницького, так і літературного процесу. Починають активно письменниками розроблятися раніше заборонені теми та мотиви. Після багатьох літ заборони та цензури знову проступає в літературі відкрите, повнокровне художнє осмислення життя. Ці ж зміни стосуються і сучасної жіночої літератури, котра розвивається в умовах постколоніальної дійсності, де старе вже змертвіло, відходить, руйнуються традиційні патріархальні погляди та стереотипи, зокрема, на роль та призначення жінки, натомість відбувається процес самоідентифікації, процес набуття нового значення у новій реальності.

Сучасна жіноча проза виокремила новий стиль письма, зовсім іншу манеру мовлення, задала інший тон своїм творам. Інакшість жіночого письма, що відбиває жіночий досвід, дала підстави Т. Гундоровій ствердити, що «український постмодернізм має гендерну спрямованість» [2, с.59]. У сучасній жіночій прозі представлена нова концепція особистості жінки, яка визначена С. Філоненко як «концепція жінки з «роздвоєним», «роздертим» еством: бажання бути вільною, незалежною, справді емансипованою часто суперечить глибинному потягу до родинності і материнства» [3, с.18]. Характерною прикметою літературного життя кінця ХХ – поч. ХХІ ст. є те, що в ньому беруть участь представники різних поколінь,

різних стильових течій, отже, в ідейно-тематичному, жанрово-стильовому й емоційно-інтонаційному виявах проза останніх років строката й різнобарвна.

Таня Малярчук увійшла в українську літературу завдяки складній темі пошуку жінкою власної сутності, читаючи про яку, ми впізнаємо усі психологічні симптоми сучасників. Вона пише безсумнівно якісну прозу, у центрі якої – тема жіночого буття. Формування особистості, всі стадії психологічних конфліктів, протест і бунт супроти традиційних норм, як відомо, перетворюється у текстах письменниці на суцільну муку, заборону, гріх. Власний біографічний досвід стає у тексті вдячним матеріалом для психоінтерпретації жіночої душі, її онтогенезу, аналізу позасвідомого. Характерною формою психологічного відображення в прозі Т.Малярчук є варіативність художньої дійсності. «Троянда Адольфо» й «Ендшпіль для Лізи» відбивають рефлексуючу свідомість героїні, яка приймає закони людської моралі й вихід за їх межі розцінює як можливий тільки уві сні або – також – у власних вигадках. Взагалі, любовна туга є головним настроєвим модусом усіх творів Т. Малярчук. Спроби дискредитації ідеалу уявними історіями про неї (наприклад, алкоголізм, аморальність коханої Лізи у вигаданих Лізою історіях) тільки посилюють цю тугу. У романі Т. Малярчук рефлексія є виразно жіночою, а точніше, інфантильно-жіночою. У «Троянді Адольфо» автокомунікативність не є ознакою конфлікту з довколишнім світом, а швидше демонструє спосіб існування у світі, що полягає в граничній інтеріоризації феноменів буття. В — «Ендшпілі для Лізи» внутрішній світ героїні-нараторки – як мушля, в яку вона ховається від оточення: «Добре, думала я, якщо є куди сховатись у разі чийогось приходу, добре вміти майстерно приховувати себе від інших, узагалі добре вміти ховатися» [4, с.84]. Така специфіка агресивної автокомунікативності зумовлена особливим відносно інших творів авторки співвідношенням у творі події й рефлексії: основним змістом твору є таки реальна життєва подія – розлука Лізи з коханим. Одним із способів світозасвоєння нараторки є переживання й аналіз власної фізіології, хворобливого стану. Творчість подекуди також осмислюється авторкою в перцептивних, фізіологічних вимірах: «Всі звуки нічного пансіонату долітають до неї з її ж власного горла» [4, с.16]. Цікавість читача при сприйнятті твору Т. Малярчук виникає не від захопливості описаних зовнішніх подій, а від майже феноменологічного споглядання світу.

Своїм романом «Біографія випадкового чуда» Таня Малярчук створила цілу галерею гнітючих соціальних і побутових сценок: насильство у сім'ї, хронічний алкоголізм, акції фальшивого націоналізму, браконьєрство, жорстоке поводження з тваринами, корупція та бюрократія, байдужість до інвалідів. Романові притаманна і психологічна глибина, і вишуканий стиль, і химерна атмосфера, і дотепна соціальна сатира. Головною тут є саме лінія глибинного проникнення у внутрішній світ героя, докладний опис, аналіз різних станів його душі, увага до відтінків переживань.

У новому романі «Забуття» Т. Малярчук актуалізує нові виміри сучасної альтернативної історичної прози: історичні пласти роману виписані з достовірною точністю та тонким знанням усіх деталей (основні історичні лінії, осередки національного руху, особливо побут, одяг тощо), але на все це накладається значний пласт самоосмислення героїні, її (нашого) минулого. Потрібно віддати належне тривалій клопіткій статистичній, фактологічній і характерологічній праці авторки. Центральний образ твору – це пам'ять про рід і власну історію, яку потрібно берегти й передавати наступним поколінням. Авторка своїм історичним романом вписується в контекст сучасної літератури, в якій наразі саме така письменницька саморефлексія є надзвичайно важливою, оскільки з психоаналітичного погляду має терапевтичний

ефект, ефект зцілення від травм минулого, що призводить до очищення й оздоровлення індивідуального позасвідомого й активізації колективного [5, с.83].

Отже, маємо у сучасному українському письменстві цікаві та самобутні художні тексти молодій письменниці про психологію сучасника із глибинною аналітикою душевних дисгармонійних процесів, процесу глибинного самоусвідомлення та самопізнання, із прагненням подолати стереотипність загального мислення й вибудувати цілісну особистість в різних соціально-психологічних та культурно-історичних площинах.

Список використаної літератури:

1. Жила С.О., Лілік О.О. Художній світ сучасної української літератури: навч. посібник / С.О.Жила., О.О.Лілік. – Чернігів : Десна Поліграф, 2017. – 372 с.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн / Т.Гундорова. – К. : Критика, 2005. – 263 с.
3. Філоненко С. О. Концепція особистості жінки в українській жіночій прозі 90-х років ХХ століття: Монографія / С. О. Філоненко. – К., Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. – 156 с.
4. Малярчук Т. Ендшпіль Адольфо або Троянда для Лізи / Таня Малярчук. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004. – 160 с.
5. Голобородько Я. Таня Малярчук. – Місіонерка візій / Я. Голобородько // Слово і час. – 2010. – №2. – С.83–89.

Науковий керівник: к. ф. н., доцент О. В. Вертипорох

ПОНЯТТЯ ГЕНДЕРУ В ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

А. Ю. Коломієць

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Питання гендеру на сьогодні є надзвичайно актуальним і стосується усіх галузей: від культурології, що аналізує сексуальну та статеву ідентичність, зокрема, у межах тематики гомосексуальності та трансгендера, до психології, соціології, педагогіки та літературознавства.

Для позначення нових стратегій світового регулювання соціостатевих відносин у суспільних науках виник термін «гендер» та було започатковано гендерні дослідження. Вони мали на меті аналізувати відносини між жінкою та чоловіком, визначати їхні характеристики через спільне й відмінне, розкривати ролі статей, конструктив фемінності та маскуліності тощо.

«Гендер» став необхідним конструктом реальних практичних перетворень у суспільних відносинах, складовим базовим компонентом яких є статус жінки та чоловіка. Дедалі більшого розголосу, поширення як у науковому вжитку, так і в політико-правовому аналізі проблем рівності статей набуває поняття «гендер» і в Україні.

В найширшому розумінні «гендер» можна визначити так: «гендер» – це змодельована суспільством та підтримувана соціальними інститутами система цінностей, норм і характеристик чоловічої й жіночої поведінки, стилю життя та способу мислення, ролей та відносин жінок і чоловіків, набутих ними як особистостями в процесі соціалізації, що насамперед визначається соціальним, політичним, економічним і культурним контекстами буття й фіксує уявлення про жінку та чоловіка залежно від їхньої статі [3].